

(อม.๓๓)

คำพิพากษา

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๓๖/๒๕๖๒

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๒๒/๒๕๖๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๒๒ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	โจทก์
		นายนิรศร ทองธิราช	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โจทก์ฟ้องและแก้ไขฟ้องว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสกลนคร สังกัดพรรคเพื่อไทย จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยในการใช้อำนาจนิติบัญญัติ มีหน้าที่ในการออกกฎหมายนับแต่การเสนอร่างกฎหมาย การพิจารณาร่างกฎหมาย ไปจนถึงการตรากฎหมายมาบังคับใช้แก่ประชาชน และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๓ นอกจากนั้น ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้รัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องประชุมร่วมกัน จำเลยในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นสมาชิกรัฐสภาจึงมีอำนาจหน้าที่ต้องประชุมร่วมกัน

ของรัฐสภา กับสมาชิกวุฒิสภาอื่น จำเลยในฐานะสมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ตามมาตรา ๑๒๖ วรรคสาม และต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๑๓๗ ประกอบข้อบังคับ การประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ จำเลยกับคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ร่วมกันลงชื่อเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง และยกเลิกมาตรา ๑๑๓ และมาตรา ๑๑๔)) ต่อประธานรัฐสภา ซึ่งประธานรัฐสภาได้ส่งสำเนาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ บรรจุเข้าวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาและลงมติในวาระที่หนึ่ง วาระที่สอง และวาระที่สาม ในระหว่างวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ ติดต่อกันเนื่องกันตามลำดับ จำเลยกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน กล่าวคือ ๒.๑ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ เวลากลางวัน ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงลำดับ มาตราครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญทั่วไป) เพื่อพิจารณาและลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว เกี่ยวกับเรื่องที่มาของสมาชิกวุฒิสภาในมาตรา ๙ กรณีห้ามมิให้จับกุมคุมขัง หรือหมายเรียกตัว กรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวนในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติมีผลใช้บังคับ โดยจำเลยได้เข้าประชุม ร่วมกันของรัฐสภา และในวันดังกล่าว เวลา ๑๗.๓๓ นาฬิกา เมื่อประธานในที่ประชุมแจ้งให้สมาชิก ลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา ๙ จำเลยใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งของตนโดยมิชอบ โดยนำบัตรประจำตัวและลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นบัตรจริงของจำเลยและของสมาชิกรัฐสภารายอื่น จำนวนหลายใบอันเกินกว่าจำนวนบัตรแสดงตนและลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ที่จำเลยและสมาชิกรัฐสภาคนหนึ่ง จะพึงมีและใช้ได้เพียงคนละ ๑ ใบ คนละ ๑ เสียง มาใช้แสดงตนและออกเสียงลงคะแนนของจำเลย และแสดงตนและออกเสียงแทนสมาชิกรัฐสภารายอื่น โดยเสียบบัตรแสดงตนและลงคะแนน อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวหมุนเวียนใส่เข้าไปในเครื่องออกเสียงลงคะแนน และกดปุ่มเพื่อแสดงตน และลงมติคราวละหลายใบในการออกเสียงลงคะแนนในคราวเดียวกัน อันเป็นการใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนน เกินกว่า ๑ เสียงในการลงคะแนนมติในแต่ละครั้ง และ ๒.๒ เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๖ เวลากลางวัน ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราครั้งที่ ๑๐

(สมัยสามัญทั่วไป) เพื่อพิจารณาและลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ในมาตรา ๑๐ เรื่องให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมีสมาชิกภาพอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับยังคงมีสมาชิกภาพ และปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาต่อไป จำเลยได้เข้าประชุมร่วมกันของรัฐสภา และในวันดังกล่าวเวลา ๑๖.๔๓ นาฬิกา เมื่อประธานในที่ประชุมได้ขอมติที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาปิดการอภิปรายในมาตรา ๑๐ ตามที่มีสมาชิกวุฒิสภาอื่น ได้เสนอญัตติขอปิดการอภิปรายตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา จำเลยใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่ง ของตนโดยมิชอบ โดยนำบัตรประจำตัวและลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นบัตรจริงของจำเลย และของสมาชิกวุฒิสภารายอื่น จำนวนหลายใบอันเกินกว่าจำนวนบัตรแสดงตนและลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ ที่จำเลยและสมาชิกวุฒิสภาคนหนึ่งจะมีและใช้ได้เพียงคนละ ๑ ใบ คนละ ๑ เสียง มาใช้แสดงตน และออกเสียงลงคะแนนของจำเลย และแสดงตนและออกเสียงแทนสมาชิกวุฒิสภารายอื่น โดยเสียบบัตรแสดงตน และลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวหมุนเวียนใส่เข้าไปในเครื่องออกเสียงลงคะแนน และกดปุ่มเพื่อแสดงตน และลงคะแนนคราวละหลายใบในคราวเดียวกัน โดยจำเลยได้ออกเสียงลงคะแนนให้ปิดการอภิปราย อันเป็นการใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเกินกว่า ๑ เสียงในการลงคะแนนในแต่ละครั้ง การกระทำ ของจำเลยดังกล่าวทั้งสองครั้งเป็นการขัดต่อหลักการพื้นฐานของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือการครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ขัดต่อหลักความซื่อสัตย์สุจริตที่สมาชิกวุฒิสภาได้ปฏิญาณตนไว้ ขัดต่อหลักการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา ที่ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม และขัดต่อหลักการออกเสียง ลงคะแนนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ วรรคสาม ที่กำหนดให้สมาชิกคนหนึ่งมีเพียงเสียงหนึ่งเสียงในการออกเสียงลงคะแนน ซึ่งการกระทำของจำเลย มีผลทำให้การออกเสียงลงคะแนนในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ทุจริตบิดเบือน ขัดต่อกฎหมายและข้อบังคับการประชุมรัฐสภาโดยชัดแจ้ง ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริง ของผู้แทนปวงชนชาวไทย อันเป็นการกระทำการในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ และมีอาจถือได้ว่า มติของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในกระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นไป โดยชอบตามกฎหมายและข้อบังคับการประชุมรัฐสภา จนกระทั่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕-๑๘/๒๕๕๖ คดีระหว่าง พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กับคณะ ผู้ร้องที่ ๑

นายวิรัตน์ กัลยาศิริ ผู้ร้องที่ ๒ นายสาย กังกเวคิน กับคณะ ผู้ร้องที่ ๓ และ นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค กับคณะ ผู้ร้องที่ ๔ กับ ประธานรัฐสภา ผู้ถูกร้องที่ ๑ รองประธานรัฐสภา ผู้ถูกร้องที่ ๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องที่ ๓ ถึงที่ ๓๑๒ ว่า การกระทำของจำเลยดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยมีขอบ และการพิจารณาและลงมติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าว เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ การปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา อันเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ปวงชนชาวไทยโดยรวม กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญของรัฐสภาอันเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและสมาชิกรัฐสภาอื่น ประชาชน ผู้มีชื่ออื่น และเป็นการกระทำ โดยทุจริต เหตุเกิดที่อาคารรัฐสภา ถนนอุทองใน แขวงจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อม. ๘/๒๕๖๕ ของศาลนี้ ขอให้ลงโทษ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ นับโทษจำเลยต่อจากโทษจำคุก ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อม. ๘/๒๕๖๕ ของศาลนี้

จำเลยให้การปฏิเสธว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจตรวจสอบจำเลย กระบวนการและเนื้อหา ของการแก้ไขรัฐธรรมนูญของสมาชิกรัฐสภาและรัฐสภา การที่ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย จึงถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ส่งผลให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ซึ่งรวมถึงคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย ทั้งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ไม่ได้บัญญัติให้ทางเลือกสำหรับผู้ทราบการกระทำยื่นคำร้อง โดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ จึงต้องเสนอเรื่องไปยังอัยการสูงสุดได้ช่องทางเดียว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงในคดีนี้ และไม่อาจดำเนินการไต่สวนและชี้มูลความผิดไปตามผลของคำวินิจฉัยนั้น อีกทั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่มีอำนาจตรวจสอบว่ารัฐสภาหรือสมาชิกรัฐสภาได้ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ โดยถูกต้องตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภาหรือไม่ เพราะเป็นเรื่องระเบียบของงานของรัฐสภาโดยเฉพาะ ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๒๗๐ คดีนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เร่งรีบรวบรัดจนเห็นเสมือนว่าต้องการให้คดีแล้วเสร็จโดยเร็วภายในเวลาไม่กี่เดือน อันถือได้ว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นธรรมต่อจำเลย

หลังจากรัฐประหารมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่มีผลบังคับย้อนหลังและมีผลร้ายต่อจำเลยเป็นอย่างยิ่ง จึงไม่อาจบังคับใช้ได้ ตามระเบียบของรัฐสภาว่าด้วยการมีบัตรและใช้บัตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบัตรที่ใช้ในการออกเสียงจำนวน ๓ บัตร คือ ๑) บัตรประจำตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒) บัตรลงคะแนนเสียง และ ๓) บัตรลงคะแนนเสียงสำรองในกรณีบัตรลงคะแนนเสียงเกิดปัญหาใช้การไม่ได้ จำเลยหลงลืมบัตรทั้งสามแบบดังกล่าวจึงได้ขอทำบัตรใหม่หลายครั้ง เมื่อออกบัตรใหม่เจ้าหน้าที่ออกบัตรก็จะยกเลิกบัตรเก่าไป เมื่อใช้บัตรลงคะแนนจึงไม่สามารถแสดงตนได้ จำเลยถือบัตรทุกใบที่ถูกลบเลิกและบัตรสำรองในการลงคะแนนไว้เสมอ ในทางเทคนิคจึงเห็นเป็นเสมือนว่าจำเลยมีบัตรหลายใบ (ตามคลิป) และในการลงคะแนนขอมติจากที่ประชุมรัฐสภาจะใช้เวลาไม่เกิน ๒ ถึง ๓ วินาทีต่อการลงคะแนนแต่ละครั้ง ประธานในที่ประชุมก็จะขอผลการลงคะแนน แต่ในคลิปเป็นระยะเวลา กว่า ๑ นาที ๒๓ วินาที จึงหาใช้การลงคะแนนเพื่อขอมติในที่ประชุม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนย่อมทราบดีว่าไม่สามารถลงคะแนนแทนกันได้ การลงมติตามฟ้องมีการตั้งกรรมการขึ้นมาตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว แต่ก็ไม่พบการกระทำความผิดหรือมีคำสั่งลงโทษจำเลย มูลคดีตามฟ้องเป็นการแสวงหาประโยชน์ทางการเมืองของผู้ร้องเพื่อจะลดความน่าเชื่อถือของรัฐบาลในขณะนั้น จนนำไปสู่การรัฐประหาร อีกทั้งแผ่นบันทึกภาพและเสียง (คลิป) ของโจทก์มีการตัดต่อภาพและเสียง ซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่ไม่สามารถรับฟังลงโทษจำเลยได้ คำฟ้องว่าจำเลยกดบัตรแทนบุคคลอื่นนั้นไม่เป็นความจริง อีกทั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๐ วรรคแรก บัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่า การออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาดของจำเลย ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้ คำฟ้องของโจทก์ ข้อ ๒.๑ ที่ว่า “เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ เวลากลางวัน” ไม่ปรากฏว่ามีวันเวลาดังกล่าวในบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่แจ้งแก่จำเลย รัฐบาลไทยถูกรัฐประหารและมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทำให้จำเลยพ้นสภาพเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว การลงมติตามฟ้องก็ถูกลบเลิก (เป็นโมฆะ) ไม่มีการรับรองมติการลงคะแนน จึงไม่มีผลทำให้รัฐ

หรือบุคคลอื่นใดเป็นผู้เสียหาย ทั้งตามคำขอท้ายคำฟ้องของโจทก์ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔, ๑๓๒, ๑๙๒, ๑๙๘ เป็นบทกฎหมายที่ตราขึ้นมาบังคับใช้หลังจากเกิดเหตุและเป็นผลร้ายแก่จำเลย โจทก์จะขอลงโทษไม่ได้ ขอให้ยกฟ้อง แต่จำเลยรับว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้รับโทษต่อ

พิเคราะห์พยานหลักฐานตามทางไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบรายงานการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคำแถลงปิดคดีของจำเลยแล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยหมวด ๖ รัฐสภา ส่วนที่ ๑ บททั่วไป รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ส่วนที่ ๒ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๔๘๐ คน เป็นสมาชิกมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๔๐๐ คน และสมาชิกมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ๘๐ คน ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา มาตรา ๑๑๑ ถึงมาตรา ๑๒๑ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิก ๑๕๐ คน มาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ ๑ คน และมาจากการสรรหาเท่ากับ ๑๕๐ คน หักด้วยที่มาจากเลือกตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา มีกำหนดวาระละ ๖ ปี จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๑ วาระไม่ได้ ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา มาตรา ๑๓๖ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน (๑) ... (๑๖) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๙๑ มาตรา ๑๓๗ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา... หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้ (๑)... ถึง (๗)... โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการด้วยว่า ให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราโดยรัฐสภา ให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ ผู้เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมมาจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐจะเสนอมิได้ ต่อมา มีข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นต้นไป ตามเอกสารหมาย จ. ๕ และต่อมามีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔

ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป ได้แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยแก้ไขเพิ่มเติมด้วยว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๕๐๐ คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๓๗๕ คน มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ๑๒๕ คน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๔ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป ได้แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศ โดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙๐ ว่าต้องเสนอต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปทั่วประเทศ จำเลยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสกลนคร สังกัดพรรคเพื่อไทย ตามหนังสือรับรองเอกสารหมายเลข จ. ๖๔ จำเลยจึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ต่อมาวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ จำเลยกับคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ได้ร่วมกันลงชื่อเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต่อประธานรัฐสภา โดยเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา รวม ๓ ฉบับ ฉบับละเรื่อง ฉบับที่หนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง (ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง และยกเลิกมาตรา ๑๑๓ และมาตรา ๑๑๔)) ฉบับที่สอง แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๙๐ และฉบับที่สาม แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอนการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ การยุบพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง ตามมาตรา ๖๘ และมาตรา ๒๓๗ ซึ่งประธานรัฐสภาได้ส่งสำเนาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาและลงมติ โดยจำเลยมีหน้าที่ต้องเข้าประชุมร่วมกันของรัฐสภา กับสมาชิกรัฐสภาอื่น และจำเลยในฐานะสมาชิกคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้ออกบัตรลงคะแนนให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓ ประเภท ประกอบด้วย (๑) บัตรลงคะแนน (บัตรจริง) ซึ่งมีรูปสมาชิกปรากฏอยู่ด้านหน้าของบัตร และมีข้อมูลชื่อ นามสกุล เลขที่ประจำตัว และพรรคที่สังกัด สมาชิกเป็นผู้เก็บรักษาเอง (๒) บัตรลงคะแนนสำรอง ซึ่งไม่มีรูปสมาชิก

ปรากฏอยู่ด้านหน้าของบัตร แต่มีรหัสและข้อมูลอื่นเช่นเดียวกับบัตรจริง และ (๓) บัตรลงคะแนนพิเศษ (SP) ซึ่งบัตรทั้งสองประเภทหลังนี้ กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม เป็นผู้เก็บรักษา สมาชิกที่ไม่ได้นำบัตรจริงมา สามารถขอยืมบัตรสำรองไปใช้ในวันนั้นได้ หากสมาชิกไม่มีทั้งบัตรจริงและบัตรสำรองก็ขอยืมบัตรพิเศษ จากเจ้าหน้าที่สำนักการประชุมเพื่อใช้ลงคะแนนได้ โดยสมาชิกจะต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์ม ขอใช้บัตรลงคะแนนสำรอง และกรอกข้อมูลสมาชิกประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล เลขที่ประจำตัว และพรรคที่สังกัด เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบการลงคะแนนของสมาชิกให้สำนักการประชุม และชวเลข ขั้นตอนการลงคะแนน เริ่มจากประธานในที่ประชุมแจ้งให้สมาชิกแสดงตนเพื่อตรวจสอบ องค์ประชุมก่อน เจ้าหน้าที่กลุ่มงานโสตทัศนอุปกรณ์ผู้รับผิดชอบดูแลระบบการลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ จะเปิดฟังก์ชันการลงคะแนน (ระบบการลงคะแนน) เมื่อระบบทำงานจะมีไฟกะพริบบนเครื่องอ่านบัตร พร้อมกันทั้ง ๕ ดวง สมาชิกจะกดปุ่มแสดงตน หลังจากนั้น ประธานในที่ประชุมจะแจ้งปิดการแสดงตน เมื่อปิดฟังก์ชันการแสดงตนหรือสมาชิกดึงบัตรลงคะแนนออกไฟที่กะพริบนั้นจะดับ จากนั้น ระบบคอมพิวเตอร์ จะประมวลผลแสดงผลการแสดงตนต่อที่ประชุม เมื่อมีการแสดงตนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ประธานในที่ประชุม จะแจ้งให้สมาชิกลงคะแนน ซึ่งจะมีการเปิดฟังก์ชันการลงคะแนน เมื่อมีการเสียบบัตรแล้วก็ต้องกดปุ่มแสดงตน และกดปุ่มลงคะแนนเพื่อแสดงว่าเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรืองดออกเสียง เครื่องอ่านบัตรแต่ละเครื่อง สามารถใช้บัตรลงคะแนนของสมาชิกคนใดก็ได้และจำนวนเท่าใดก็ได้ เป็นเหตุให้สามารถใช้บัตรลงคะแนน ของสมาชิกจำนวนหลายใบใส่ลงในช่องเครื่องอ่านบัตรเครื่องเดียวกันได้ในช่วงระยะเวลาที่ยังไม่ปิดฟังก์ชัน แต่หากสมาชิกใช้ทั้งบัตรจริงและบัตรสำรองของตนต่อเนื่องกัน ระบบจะบันทึกผลการลงคะแนนเฉพาะบัตร ที่ใช้ครั้งแรกเท่านั้น เพราะบัตรจริงและบัตรสำรองมีรหัสและข้อมูลเหมือนกันทุกประการ ระบบการลงคะแนน จะบันทึกข้อมูลจากฐานข้อมูลแล้วแสดงผลในรายงานการออกเสียงลงคะแนนเฉพาะชื่อ นามสกุล เลขที่สมาชิก พรรคที่สังกัด แต่ระบบการลงคะแนนไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าสมาชิกเสียบบัตรลงคะแนน ที่เครื่องอ่านบัตรจุดใดของห้องประชุม ในการประชุมมีการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาไปยังสถานีโทรทัศน์ ของรัฐสภา และกระจายสัญญาณภาพไปยังเครื่องโทรทัศน์ภายในรัฐสภา โดยใช้กล้องถ่ายภาพ จำนวน ๙ ตัว แต่จะมีการบันทึกภาพต่อเมื่อนำภาพจากกล้องนั้นมาถ่ายทอดสดออกอากาศ โดยการบันทึกภาพ จะไม่มีการจับภาพเจาะจงไปที่สมาชิกผู้หนึ่งผู้ใดในขณะลงคะแนนเสียงโดยเฉพาะ ในการขอแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้มีมติรับหลักการเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๖

ต่อมาเริ่มการประชุมวาระที่สอง ตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นไป ขณะเกิดเหตุ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภา วาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงลำดับ มาตราครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญทั่วไป) เพื่อพิจารณาและลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว เกี่ยวกับเรื่องที่มาของสมาชิกวุฒิสภาในมาตรา ๙ กรณีห้ามมิให้จับกุมคุมขัง หรือหมายเรียกตัว กรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาหรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติมีผลใช้บังคับ ครั้นเวลา ๑๗.๓๓ นาฬิกา ประธานในที่ประชุมแจ้งให้สมาชิกลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา ๙ จำเลยร่วมแสดงตน และลงคะแนนด้วย ต่อมาวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๖ มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาวาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญทั่วไป) เพื่อพิจารณาและลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาในมาตรา ๑๐ เรื่อง ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมีสมาชิกภาพ อยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับยังคงมีสมาชิกภาพและปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาต่อไป โดยจำเลยเข้าประชุมร่วมกัน ของรัฐสภา ครั้นเวลา ๑๖.๔๓ นาฬิกา ประธานในที่ประชุมในขณะนั้นได้ขอมติที่ประชุมร่วมกัน ของรัฐสภาปิดการอภิปรายในมาตรา ๑๐ ตามที่มีสมาชิกรัฐสภาอื่นได้เสนอขอตีขอปิดการอภิปราย ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา จำเลยร่วมแสดงตนและลงคะแนนทั้งสองครั้งดังกล่าวด้วย ตามรายงาน การประชุมร่วมกันของรัฐสภาและบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกวุฒิสภาในการประชุมร่วมกัน ของรัฐสภาเอกสารหมายเลข จ. ๕๙ ถึง จ. ๖๒ การประชุมรัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ได้เสร็จสิ้นวาระที่สองทั้งสามร่าง เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๖ แต่ก่อนถึงกำหนดประชุม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม วาระที่สาม ในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ ได้มีสมาชิกวุฒิสภา ไปยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๔ คำร้อง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญรับไว้พิจารณาและเรียก ดังนี้ พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กับคณะ ผู้ร้องที่ ๑ นายวิรัตน์ กัลยาศิริ ผู้ร้องที่ ๒ นายสาย กังกเวคิน กับคณะ ผู้ร้องที่ ๓ และ นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค กับคณะ ผู้ร้องที่ ๔ และเรียกประธานรัฐสภา ผู้ถูกร้องที่ ๑ รองประธานรัฐสภา ผู้ถูกร้องที่ ๒ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องที่ ๓ ถึงที่ ๓๑๒ โดยผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ ยื่นคำร้องเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๖ ผู้ร้องที่ ๓ ยื่นคำร้องเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๖ และผู้ร้องที่ ๔ ยื่นคำร้องเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๖ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๒๕ ถึง จ. ๓๓ นอกจากนี้ วันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๖

นายวันชัย สอนศิริ กับคณะ คือ นายตวง อันทะไชย และ นายประสาร มฤคพิทักษ์ ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไปยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอให้ตรวจสอบเกี่ยวกับการกระทำของสมาชิกรัฐสภา จำนวน ๓๐๘ คน ว่าเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่หรือไม่ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๑๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้พิจารณาวันที่สามในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ โดยมีมติเห็นชอบ ในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการส่งร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมทั้งสามฉบับซึ่งผ่านรัฐสภาแล้วไปยังเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อให้นายกรัฐมนตรี นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายต่อไป ต่อมา นายวันชัย ยื่นคำร้องเพิ่มเติมกล่าวหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาที่ลงมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓๕๘ คน ตามเอกสารหมายเลข จ. ๑๖ ถึง จ. ๑๘ วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๖ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิวัฒน์ชัย กุลมาตย์ พันโท รัฐเขต แจ็งจำรัส และคณะ ร่วมกันยื่นคำกล่าวหาคณะบุคคลสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคเพื่อไทย (ไม่ระบุชื่อ) ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเสียบบัตรลงคะแนนแทนกัน ตามเอกสารหมายเลข จ. ๑๙ และ จ. ๒๐ ศาลรัฐธรรมนูญได้สวนพยาน ๗ ปาก คือ พลเอก สมเจตน์ นายวิรัตน์ นางสาวรังสิมา รอดรัศมี นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ นายไพบุลย์ นิติตะวัน ซึ่งเป็นพยานผู้ร้อง และได้สวนพยานที่ศาลรัฐธรรมนูญ เรียกมาเองคือ นายสุวิจักขณ์ นาควัชรชัย ในฐานะเลขาธิการรัฐสภา และ นางอัจฉรา จุ้ยนิยม ในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลระบบโสตทัศนูปกรณ์ของรัฐสภา และมีพยานหลักฐานประกอบการได้สวน คือ คลิปวีดิทัศน์ที่ นางสาวรังสิมา อ้างว่าได้ให้บุคคลที่ไว้วางใจบันทึกภาพไว้ด้วย ต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ สรุปเป็นประเด็นหลักสองประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง กระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุผลหลัก ๓ ประการ คือ (๑) ในการพิจารณา ของที่ประชุมรัฐสภา มิได้นำเอาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ฉบับที่ นายอุดมเดช รัตนเสถียร และคณะ เสนอ (คือฉบับที่หนึ่ง) ต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ มาใช้ในการพิจารณาในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ แต่ได้นำร่าง ที่มีการจัดทำขึ้นใหม่ซึ่งมีการเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงหลักการที่สำคัญจากร่างเดิมหลายประการ

คือ การเพิ่มเติมหลักการโดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง ด้วย การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๖ จะมีผลทำให้บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลง สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้อีกโดยไม่ต้องรอให้พ้นระยะเวลา ๒ ปี และมีการดำเนินการในลักษณะที่มีเจตนาปิดข้อเท็จจริงไม่แจ้งข้อความจริงว่า ได้มีการจัดทำร่างขึ้นใหม่ ให้สมาชิกวุฒิสภาทราบทุกคน มีผลเท่ากับว่าการดำเนินการในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ที่รัฐสภารับหลักการตามคำร้องนี้ เป็นไปโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคหนึ่ง (๒) การกำหนดวันแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยเมื่อที่ประชุมรัฐสภาในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ ลงมติให้กำหนดเวลาแปรญัตติ ๑๕ วัน การให้เริ่มต้นนับย้อนหลังไปโดยให้นับระยะเวลา ๑๕ วัน ตั้งแต่วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ นั้นไม่ชอบเพราะไม่อาจนับย้อนหลังได้ แต่ต้องนับตั้งแต่วันที่ที่ประชุมมีมติ เป็นต้นไป การเริ่มนับระยะเวลาย้อนหลังไปจนทำให้เหลือระยะเวลาขอแปรญัตติเพียง ๑ วัน เป็นการดำเนินการที่ขัดต่อข้อบังคับการประชุมและไม่เป็นกลาง จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ทั้งขัดต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓ วรรคสอง ด้วย และ (๓) วิธีการในการแสดงตนและลงมติในการพิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับที่มา ของสมาชิกวุฒิสภาไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะสมาชิกวุฒิสภาคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน แต่จากพยานหลักฐานในการไต่สวนชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑๖๒ (จำเลย) ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ได้ใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและออกเสียงลงคะแนนคราวละหลายใบ หมุนเวียนใส่เข้าไป ในเครื่องอ่านบัตรและกดปุ่มแสดงตนติดต่อกันหลายครั้ง รับฟังได้ว่ามีสมาชิกวุฒิสภาหลายราย มิได้มาออกเสียงลงมติในที่ประชุมรัฐสภาในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ (คือฉบับที่หนึ่ง) แต่ได้มอบให้สมาชิกวุฒิสภาบางรายใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๒๖ วรรคสาม และขัดต่อข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ประเด็นที่สอง การแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช มีลักษณะเป็นการกระทำ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕ - ๑๘/๒๕๕๖ เอกสารหมาย จ. ๒๓ หลังจากนั้น

นายอุทัย ยอดมณี ผู้ประสานงานเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ร้องเรียนสมาชิกวุฒิสภา ๓๑๒ คน ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. อีกคำร้องหนึ่ง ตามเอกสารหมายเลข จ. ๒๑ นอกจากนั้น นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำฝ่ายค้าน และคณะ ๑๔๔ คน ทำหนังสือ ๓ ฉบับ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๖ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๖ และวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคล ออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๐ ถึงมาตรา ๒๗๔ โดยขอให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓๘๓ คน ออกจากตำแหน่ง วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ไต่สวนข้อเท็จจริง ส่วนสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ แจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไปยังสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อมาวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ ขณะ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ กำหนดเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยดังกล่าว เลขาธิการคณะรัฐมนตรีก็ได้ส่งร่างรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับ คืนสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เกิดรัฐประหาร วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ต่อมาสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาประชุมดำเนินกระบวนการเพื่อถอดถอน จนกระทั่งมีมติเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ถอดถอนจำเลยเมื่อครั้งดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกจากตำแหน่ง คณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลย นายคมเดช ไชยศิริมงคล และ นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร ตามเอกสารหมายเลข จ. ๖๙ จ. ๗๐ และ จ. ๗๑ จำเลย นายคมเดช และ นายยุทธพงศ์ ต่างยื่นคำชี้แจงข้อกล่าวหาตามเอกสารหมายเลข จ. ๗๒ จ. ๗๔ และ จ. ๗๕ วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๙ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า การกระทำของจำเลย มีมูลความผิดทางอาญา ฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่น เชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น และฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใด ในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓ และมาตรา ๑๒๓/๑ ส่วน นายคมเดช และ นายยุทธพงศ์ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า จากการไต่สวนข้อเท็จจริง ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟังได้ว่าได้กระทำความผิดตามที่กล่าวหา ข้อกล่าวหาไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาตกไป และคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า การกระทำของ นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ และ นายอุดมเดช รัตนเสถียร มีมูลความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุด (โจทก์) เพื่อฟ้องคดีต่อศาลนี้ ตามสำเนารายงาน และสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง เอกสารหมาย จ. ๗ โจทก์คงฟ้องแต่จำเลยเป็นคดีนี้เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ โจทก์ไม่รับดำเนินคดี นายสมศักดิ์ และ นายอุดมเดช คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงฟ้อง นายสมศักดิ์ และ นายอุดมเดช เองต่อศาลนี้ต่างหากจากคดีนี้

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยข้อแรกมีว่า โจทก์มีอำนาจยื่นฟ้องคดีนี้ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ เห็นสมควรวินิจฉัยตามข้อต่อสู้ของจำเลยเป็นลำดับไป ดังนี้ ข้อที่จำเลยโต้แย้งว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องที่เกี่ยวกับการกระทำของจำเลย เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะดำเนินการได้ ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ มิได้บัญญัติให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงได้ โดยไม่ผ่านการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากอัยการสูงสุดก่อน ส่งผลให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕ - ๑๘/๒๕๕๖ ไม่มีผลผูกพันคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๖ วรรคห้า คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่มีอำนาจไต่สวน และชี้มูลความผิดตามผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนั้น เห็นว่า ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕ - ๑๘/๒๕๕๖ ไม่มีประเด็นเรื่องความรับผิดทางอาญาของบุคคลใด ดังนั้น การที่บุคคลใด จะต้องรับโทษอย่างไรหรือไม่ จึงเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการเป็นคดีอาญาอีกส่วนหนึ่งตามบทกฎหมายต่อไป โดยจะต้องมีการพิจารณาคดีอาญาโดยเปิดเผยต่อหน้าบุคคลที่อยู่ในฐานะเป็นจำเลย ทั้งในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และมาตรฐานการพิสูจน์ความผิดในคดีอาญานั้น ศาลจึงต้องแน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดโดยปราศจากความสงสัยตามสมควร เมื่อกระบวนการ

พิจารณาพิพากษาคดีอาญามีความแตกต่างจากการพิจารณาและวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมมีอำนาจหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงตามความจริงที่เกิดขึ้นแล้วมีความเห็น หรือคำวินิจฉัยเองได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะได้มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕-๑๘/๒๕๕๖ หรือไม่ก็ตาม ซึ่งคดีนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ได้ดำเนินการไต่สวนพยานหลักฐานนอกเหนือไปจากที่ปรากฏในคดี ของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ส่วนคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวคงนำมาประกอบการไต่สวน ข้อเท็จจริงเท่านั้น และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ให้โอกาสจำเลยชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาอย่างเต็มที่แล้ว แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ชี้มูลความผิดไปโดยอาศัยเหตุที่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มีผลผูกพันคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังที่จำเลยยกเป็นข้อต่อสู้ ข้ออ้างข้อนี้ของจำเลยฟังไม่ขึ้น

ที่จำเลยอ้างว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจตรวจสอบว่ารัฐสภาหรือสมาชิกรัฐสภา ได้ปฏิบัติถูกต้องตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา เพราะเป็นเรื่องภายในของรัฐสภาโดยเฉพาะ นั้น เห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ ในการเสนอญัตติและพิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่ในส่วนการกระทำของสมาชิกรัฐสภา ในฐานะเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมจะต้องถูกตรวจสอบโดยกระบวนการยุติธรรมได้ โดยหากมีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติใดที่อาจมีความรับผิดทางอาญา สมาชิกรัฐสภานั้น ก็ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาลที่มีอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย หากจะมีการตรวจสอบภายในของสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นดังที่จำเลยอ้าง คดีนี้เป็นกรกล่าวหาจำเลย ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือทุจริตต่อหน้าที่ จึงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่วนที่จำเลยอ้างว่า คดีนี้มีการเร่งรีบรวบรัดจนถือได้ว่าเลือกปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่เป็นการ เนื่องจาก ศาสตราจารย์พิเศษวิชา มหาคุณ มีทัศนคติที่เป็นลบต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ส่วน ศาสตราจารย์ภักดี โพธิศิริ เคยถูกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ๑๒๙ คน ยื่นขอถอดถอน ออกจากตำแหน่งมาก่อน แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กลับแต่งตั้งให้บุคคลทั้งสองร่วมเป็นองค์คณะ ในการไต่สวนข้อเท็จจริงและเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนนั้น เห็นว่า เมื่อพิจารณาจากรายงานการไต่สวน ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ปรากฏว่าได้มีการไต่สวนพยานบุคคลมากถึง ๓๐ ราย บ่งชี้ให้เห็นว่า

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ไต่สวนข้อเท็จจริงอย่างรวบรัด อีกทั้ง ศาสตราจารย์พิเศษวิชา ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ แจ้งคำสั่งไต่สวนข้อเท็จจริงให้จำเลยทราบว่าคุณคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งคณะเป็นองค์คณะในการไต่สวน และมอบหมายให้ ศาสตราจารย์พิเศษวิชา นายใจเด็ด พรไชยา และ ศาสตราจารย์ภักดี ธรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้รับผิดชอบสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมาย จ. ๑๑ หน้า ๑๙๕ จำเลยก็ไม่ได้คัดค้านองค์คณะในการไต่สวนข้อเท็จจริงดังกล่าว และต่อมายังได้มีการปรับเปลี่ยนกรรมการ ป.ป.ช. ผู้รับผิดชอบสำนวน เนื่องจาก ศาสตราจารย์พิเศษวิชา นายใจเด็ด และ ศาสตราจารย์ภักดี พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. โดยแจ้งให้จำเลยทราบตามหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๙ เอกสารหมาย จ. ๑๒ หน้า ๑๙๖ แล้ว ดังนั้นเมื่อ ศาสตราจารย์พิเศษวิชา และศาสตราจารย์ภักดี พ้นจากตำแหน่งไปก่อนแล้วย่อมไม่อาจเข้าไปก้าวก่ายขึ้นในขณะที่คุณคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและลงมติเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๙ ว่าการกระทำของจำเลยมีมูลความผิดทางอาญาได้ ประกอบกับการพิจารณาของคุณคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการในรูปของคุณคณะกรรมการ การที่กรรมการคนใดจะลงความเห็น ย่อมอาศัยพยานหลักฐานที่ปรากฏจากการไต่สวนข้อเท็จจริง ดังจะเห็นได้จากที่คุณคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง ๙ เสียงว่าในส่วน นายคมเดช ไชยศิริมงคล และ นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร จากการไต่สวนข้อเท็จจริงไม่ปรากฏข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟังได้ว่าได้กระทำความผิดตามที่กล่าวหา ข้อกล่าวหาไม่มีมูลให้ข้อกล่าวหาตกไป ตามเอกสารหมาย จ. ๖ หน้า ๑๓๔ ซึ่ง นายคมเดช และ นายยุทธพงศ์ ก็เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคเพื่อไทยเช่นเดียวกับจำเลย แสดงให้เห็นว่าคุณคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงในลักษณะเร่งรีบรวบรัด โดยมุ่งจะเอาผิดตั้งที่จำเลยอ้าง แต่อย่างใด

ที่จำเลยอ้างว่า บันทึกแจ้งข้อกล่าวหาของคุณคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ระบุเวลาเกิดเหตุเวลากลางวัน ดังเช่นคำฟ้องนั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง เป็นเพียงกำหนดรูปแบบการแจ้งข้อกล่าวหาให้จัดทำบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหา เพียงเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าได้มีการไต่สวนในเรื่องใดและทราบว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดเท่านั้น สาระสำคัญอยู่ที่ว่ามีแจ้งข้อกล่าวหาถูกต้องตามพยานหลักฐานแล้ว ซึ่งตามบันทึกแจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลยได้ระบุวันเดือนปีที่เกิดเหตุแล้ว ส่วนที่ไม่ได้กล่าวว่าเป็นเวลากลางวัน

ก็เพราะได้ระบุโดยละเอียดเป็นวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ เวลา ๑๗.๓๓ นาฬิกา กับวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๖ เวลา ๑๖.๔๓ นาฬิกา ตามบันทึกแจ้งข้อกล่าวหาเอกสารหมายเลข จ. ๖๘ ทั้งจำเลยได้เข้าร่วมประชุมรัฐสภาในวันเกิดเหตุ ย่อมไม่มีเหตุที่จะเข้าใจผิดหลง แต่อย่างใด และก็ไม่ทำให้จำเลยขาดโอกาสแสดงพยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหา จึงไม่ใช่ข้อที่จะทำให้การแจ้งข้อกล่าวหาคดีนี้เสียไป

ที่จำเลยอ้างว่า ฟ้องของโจทก์ ข้อ ๒.๑ บรรยายว่า เวลา ๑๗.๓๓ นาฬิกา เมื่อประธานในที่ประชุมแจ้งให้สมาชิกลงมติร่างรัฐธรรมนูญ แต่ตามรายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเอกสารหมายเลข จ. ๕๙ หน้า ๓๐๗๒ ระบุว่า ประธานได้สั่งปิดการประชุม เลิกประชุมเวลา ๑๗.๓๑ นาฬิกา บันทึกการออกเสียงลงคะแนนตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๙ หน้า ๓๕๐๖ และคลิปวิดีโอที่ศร်หมาย วจ. ๔ คลิปที่ ๑ เป็นเวลา ๑๗.๒๙ นาฬิกา ส่วนฟ้องของโจทก์ ข้อ ๒.๒ บรรยายว่า เวลา ๑๖.๔๓ นาฬิกา เมื่อประธานในที่ประชุมขอมติปิดอภิปรายในมาตรา ๑๐ แต่ตามรายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเอกสารหมายเลข จ. ๖๐ หน้า ๓๔๖๐ ระบุว่า ประธานได้สั่งปิดการประชุมและเลิกประชุมเวลา ๐๑.๓๕ นาฬิกา บันทึกการออกเสียงลงคะแนนตามเอกสารหมายเลข จ. ๖๐ หน้า ๓๕๓๙ และคลิปวิดีโอที่ศร်หมาย วจ. ๔ คลิปที่ ๒ เป็นเวลา ๑๖.๔๖ นาฬิกา ฟ้องของโจทก์จึงไม่ชอบนั้น เห็นว่า การดำเนินคดีในระบบไต่สวนศาลต้องพิจารณาค้นหาความจริง หากจำเลยเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์บรรยายไม่ชอบ จำเลยย่อมมีสิทธิแถลงต่อศาลก่อนหรือในขณะที่ศาลอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังเพื่อให้ศาลสั่งให้โจทก์ชี้แจงข้อหาตามคำฟ้องหรือแก้ไขหรือเพิ่มเติมรายละเอียดแห่งคำฟ้องจนจำเลยเข้าใจ แต่จำเลยให้การปฏิเสธโดยมิได้แถลงต่อศาลว่าไม่เข้าใจคำฟ้อง จำเลยจึงไม่อาจยกปัญหาว่าฟ้องของโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมายขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้อีก ประกอบกับฟ้องของโจทก์ได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลากระทำความผิดในลักษณะประมาณเวลาอันเป็นเพียงรายละเอียดในชั้นพิจารณา โจทก์ย่อมนำพยานมาไต่สวนได้ว่าการกระทำนั้นเกิดขึ้นช่วงเวลาซึ่งบรรยายไว้ในฟ้องได้ ฟ้องของโจทก์จึงชอบแล้ว

ที่จำเลยอ้างว่า หลังเกิดเหตุได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ใช้บังคับซึ่งเป็นผลร้ายแก่จำเลย โจทก์จะขอบังคับให้ลงโทษจำเลยไม่ได้นั้น เห็นว่า ขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ ปรากฏว่ามีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑ โดยยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ ยังคงบัญญัติให้การกระทำตามฟ้องเป็นความผิดอยู่และมีระวางโทษเท่าเดิม มิใช่เป็นการยกเลิกการกระทำอันเป็นความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายเดิมไปเสียทีเดียว การที่โจทก์มีคำขอให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด และอ้างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับขณะยื่นฟ้องมาด้วย ถือได้ว่าโจทก์อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดแล้ว คำฟ้องของโจทก์จึงชอบแล้ว จากที่ได้วินิจฉัยมาข้างต้น สรุปแล้ว โจทก์มีอำนาจยื่นฟ้องคดีนี้ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้ออ้างของจำเลยข้อนี้ ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาต้องวินิจฉัยข้อต่อไปว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ในปัญหานี้ ข้อเท็จจริงได้ความจาก นางสาวรังสิมา รอดรัศมี เป็นพยานเบิกความว่า มีบุคคลถือบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงคะแนนไว้ในมือจำนวนหนึ่งซึ่งมากกว่า ๒ บัตร และใช้บัตรดังกล่าวใส่เข้าออกในช่องอ่านบัตรพร้อมกดปุ่มบนเครื่องลงคะแนนต่อเนื่องกันทุกบัตร ปรากฏตามภาพในคลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๖ คลิปที่ ๑ และที่ ๒ และ วจ. ๙ คลิปที่ ๓ ซึ่งพยานจดจำบุคคลนี้ได้เป็นอย่างดีก็คือ จำเลย เนื่องจากพยานและจำเลยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัยและรู้จักกัน อีกทั้งก่อนถ่ายคลิปวิดีโอที่ศันดังกล่าวพยานได้จัดทำแผนผังระบุที่นั่งและเสื้อผ้าของจำเลยและติดต่อสื่อสารกับผู้บันทึกภาพอยู่ตลอดในระหว่างบันทึกภาพ ประกอบกับในชั้นพิจารณาจำเลยซึ่งได้ดูภาพจากคลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๖ คลิปที่ ๒ และ วจ. ๙ คลิปที่ ๓ แล้วก็เบิกความรับว่า บุคคลที่ปรากฏในภาพตามคลิปวิดีโอที่ศันดังกล่าวคือ จำเลย อันเป็นการเจือสมกับคำเบิกความของ นางสาวรังสิมา พยานหลักฐานโจทก์จึงมีน้ำหนักให้รับฟัง ส่วนที่จำเลยต่อสู้ว่า คลิปวิดีโอที่ศันดังกล่าวมีการตัดต่อจึงเป็นพยานหลักฐานที่ไม่สามารถรับฟังโทษจำเลยได้นั้น เห็นว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ส่งคลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๖ วจ. ๙ และ วจ. ๑๑๔ ไปตรวจพิสูจน์ที่กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามที่โจทก์จำเลยแถลงขอ ซึ่ง พันตำรวจโท นิติ อินทลักษณ์ นักวิทยาศาสตร์ (สบ ๑) กลุ่มงานตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พยานโจทก์

เบิกความว่า พยานตรวจพิสูจน์คลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๖ และ วจ. ๙ แล้วได้ทำรายงานการตรวจว่า ผลการตรวจพิสูจน์ไม่พบร่องรอยการตัดต่อแก้ไขข้อมูลภาพยนตร์ที่ตรวจพบตามรายการที่ระบุซึ่งรวมถึง คลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๖ คลิปที่ ๒ และ วจ. ๙ คลิปที่ ๓ ดังนี้ การตรวจพิสูจน์วัตถุพยานคลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๖ และ วจ. ๙ ได้กระทำตามหลักวิชาโดยผู้เชี่ยวชาญ มีน้ำหนักให้รับฟัง ส่วนคลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๒ คลิปที่ ๓ ซึ่งปรากฏภาพบางส่วนอย่างเดียวกันกับคลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๙ คลิปที่ ๓ แต่มีเสียงแตกต่างกันนั้น นายเกียรติศักดิ์ พุฒพันธ์ พยานโจทก์ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ฝ่ายเลขานุการในการไต่สวนคดีนี้ก็เบิกความว่า ในชั้นไต่สวนได้รวบรวมคลิปมาจากหลายแหล่ง ทั้งจากนักข่าว ทั้งศาลรัฐธรรมนูญ และผู้กล่าวหา พยานยึดถือคลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๖ คลิปที่ ๒ และ วจ. ๙ คลิปที่ ๓ ที่ได้จาก นางสาวรังสิมา เป็นหลักฐานที่ใช้ในการกล่าวหาจำเลยคดีนี้ จึงส่งไปตรวจพิสูจน์ที่กองพิสูจน์หลักฐานแล้วปรากฏว่าไม่มีการตัดต่อ ส่วนคลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๒ มิได้ส่งไปตรวจพิสูจน์ ดังนี้เห็นได้ว่าเหตุที่คลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๒ คลิปที่ ๓ ปรากฏเสียงการอภิปรายของสมาชิกในเวลาอื่นซึ่งมิใช่เหตุการณ์ในเวลาลงคะแนนนั้น อาจมีการนำเสียงในเหตุการณ์อื่นมาใส่ จนเป็นเหตุให้คลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๒ ปรากฏเสียงไม่สอดคล้องกับภาพเหตุการณ์ขณะลงคะแนนก็เป็นได้ กรณีจึงไม่อาจนำเอาคลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๒ มารับฟังเป็นข้อพิรุธแก่คลิปวิดีโอที่ศันหมาย วจ. ๖ และ วจ. ๙ จนทำให้มีน้ำหนักในการรับฟังลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ดี ส่วนที่จำเลยอ้างว่า นางสาวรังสิมา มิได้ประท้วงเรื่อง การเสียบบัตรแทนกันในขณะเกิดเหตุทั้งที่เคยประท้วงเรื่องนี้มาตลอด ทั้ง นางสาวรังสิมา มิได้นำคลิปวิดีโอมาแสดงต่อสื่อมวลชนตั้งแต่วันแรก ๆ ที่เกิดเหตุ จึงไม่น่าเชื่อว่าจะมีคลิปวิดีโอที่ศันหมาย ในวันเกิดเหตุจริงนั้น ข้อนี้ นางสาวรังสิมา เบิกความถึงเหตุผลในเรื่องนี้ว่า เหตุที่พยานไม่ได้ประท้วงต่อประธานในที่ประชุม เพราะประท้วงที่ไรก็ได้ผล ทั้งหากเปิดเผยเรื่องคลิ้ออกไปในตอนนั้น อาจทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลที่บันทึกภาพ พยานจึงนำคลิปวิดีโอไปให้หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และฝ่ายกฎหมายของพรรคตรวจสอบก่อนว่าจะสามารถดำเนินการต่อไปได้หรือไม่ ซึ่งความข้อนี้ สอดคล้องกับคำเบิกความของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ขณะนั้น พยานโจทก์อีกปากหนึ่งที่เบิกความยืนยันว่า นางสาวรังสิมา ได้นำคลิปวิดีโอไปให้ตรวจสอบจริง คำเบิกความของ นางสาวรังสิมา ดังกล่าวจึงนับว่ามีเหตุผลให้รับฟัง แม้ไม่ปรากฏว่าบุคคลที่ถ่ายภาพ คือผู้ใดหรือบุคคลนั้นมิได้มาเบิกความยืนยัน ก็ไม่ทำให้พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักลดน้อยลง

และแม้คลิปวิดีโอเกิดขึ้นจากการแอบถ่ายก็ตาม แต่ก็เป็นการแอบถ่ายการกระทำที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว มิได้มีการก่อหรือจูงใจให้เกิดการกระทำดังกล่าว การนำเสนอคลิปวิดีโอที่ขึ้นจึงเป็นการนำเสนอพยานหลักฐานที่โจทก์กล่าวอ้างว่าจำเลยกระทำความผิด ทั้งการพิจารณาคดีในระบบไต่สวน ศาลมีอำนาจอย่างกว้างขวางในการค้นหาความจริงเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ทั้งศาลได้ส่งคลิปวิดีโอที่ขึ้นไปตรวจพิสูจน์และได้เปิดให้พยานดูต่อหน้าคู่ความหลายครั้งดังที่กล่าวมาแล้ว ศาลจึงรับฟังคลิปวิดีโอที่ขึ้นดังกล่าว ประกอบพยานหลักฐานอื่นได้ ที่จำเลยอ้างว่า ขณะมีการประชุมเพื่อพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีผู้สื่อข่าวจำนวนมากเฝ้าสังเกตการณ์อยู่ หากจำเลยกระทำความผิดตามคลิปวิดีโอที่ขึ้นดังกล่าวก็จะต้องมีคลิปวิดีโออื่นด้วยนั้น เห็นว่า ผู้สื่อข่าวหรือบุคคลอื่นไม่มีเหตุที่จะต้องสนใจคอยเฝ้าสังเกตดูจำเลยเป็นพิเศษตลอดเวลา ทั้งการที่จะบันทึกภาพขณะเกิดเหตุได้ก็มิใช่เรื่องง่ายเพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงชั่วขณะและเครื่องเสียบบัตรลงคะแนนมีเคาน์เตอร์บังด้านหน้าอยู่ตามภาพถ่าย ในบันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุเอกสารหมายเลข จ. ๖๗ หน้า ๓๖๒๒ ถึง ๓๖๓๐ ดังจะเห็นได้จาก นางสาวรังสิมา เองยังต้องใช้ความพยายามอย่างมาก โดยให้บุคคลที่ไว้วางใจมาแอบบันทึกภาพจำเลย โดยเฉพาะ จึงได้มาซึ่งคลิปวิดีโอที่ขึ้นดังกล่าว ดังนั้น การที่ไม่ปรากฏคลิปวิดีโอที่ขึ้นจากผู้สื่อข่าว จึงไม่เป็นข้อพิรุธ แต่อย่างไรก็ดี พยานหลักฐานจากการไต่สวนรับฟังได้มั่นคงว่า จำเลยนำบัตรหลายใบ ใส่เข้าไปในเครื่องลงคะแนนตามที่ปรากฏภาพในคลิปวิดีโอที่ขึ้นหมายเลข วจ. ๖ คลิปที่ ๒ วจ. ๙ คลิปที่ ๓ และ วจ. ๖ คลิปที่ ๑ ทั้ง ๓ ตอน จริง

ปัญหาต่อไปว่า การที่จำเลยนำบัตรหลายใบใส่เข้าไปในเครื่องลงคะแนนตามที่ปรากฏในคลิปวิดีโอที่ขึ้นเป็นการลงคะแนนแทนสมาชิกรายอื่นหรือไม่ ในข้อนี้ นางสาวสายฝน ไกรสมเลิศ นางบุษกร อัมพรประภา นางปัทมา แสงดี นางสาวธนพร อธิราชพรธรรวุธ นางอัจฉรา จุ้ยนง นายกันตินันท์ ตั้งใจ นายเจษฎพันธ์ วงศาโรจน์ นายชนะ มาประสม พยานโจทก์ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับบัตรลงคะแนน การลงคะแนน และงานธุรการในที่ประชุมรัฐสภา ต่างเบิกความตรงกันว่า บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงคะแนนนั้น สมาชิกรัฐสภามีบัตรจริงคนละหนึ่งใบ และมีบัตรสำรองอีกคนละหนึ่งใบ โดยบัตรสำรองเจ้าหน้าที่เก็บรักษาไว้ที่สำหรับให้สมาชิกขอรับไปใช้ในกรณีลืมนำบัตรจริงมา นอกจากนั้น ยังมีบัตรพิเศษ (SP) สำหรับสมาชิกที่ลืมนำมาทั้งบัตรจริงและบัตรสำรอง โดยเฉพาะ นางบุษกร นางปัทมา นางธนพร นางอัจฉรา นายกันตินันท์ พยานโจทก์ซึ่งได้ดูคลิปวิดีโอที่ขึ้นหมายเลข วจ. ๖

คลิปที่ ๒ วจ. ๙ คลิปที่ ๓ และ วจ. ๖ คลิปที่ ๑ ในระหว่างการไต่สวนของศาลแล้วต่างเบิกความยืนยันตรงกันว่า บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงคะแนนที่บุคคลในคลิปวิดีโอที่นำมาใส่ลงในเครื่องลงคะแนนต่อเนื่อกันนั้นเป็นบัตรจริง และมีจำนวนมากกว่า ๑ ใบ เหตุที่ทราบว่าเป็นบัตรจริงเนื่องจากเป็นบัตรที่มีรูปติดอยู่ อีกทั้ง นางอัจฉรา นายเจษฎ์ นายชนะ นายชัยรัตน์ นายรุ่งศิลป์ ดาแก้ว พยานโจทก์เบิกความต่อไปว่า เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์เครื่องหนึ่งสามารถเสียบบัตรของสมาชิกใบแรกลงคะแนนแล้วดึงออก จากนั้น เอาบัตรสมาชิกรายอื่นเสียบเข้าไปเพื่อลงคะแนนของสมาชิกรายอื่นได้จนกว่าจะมีการปิดลงคะแนน ดังนั้น การกระทำของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นการดำเนินการตามขั้นตอนลงคะแนนอันส่งผลให้ปรากฏผลการลงคะแนนหลายครั้งสำหรับบัตรแต่ละใบได้ แต่เมื่อจำเลยและสมาชิกรัฐสภาคนหนึ่งต่างพึงมีและใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงคะแนนได้เพียงคนละ ๑ ใบ เพื่อลงคะแนนคนละ ๑ เสียง เท่านั้น กรณีจึงมีเหตุผลและน้ำหนักให้รับฟังว่า จำเลยได้ใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงคะแนนจำนวนหลายใบก็เพื่อลงคะแนนแทนสมาชิกรายอื่นด้วย ส่วนที่จำเลยต่อสู้ว่า จำเลยหลงลืมบัตรจึงขอทำบัตรใหม่หลายครั้ง จำเลยถือบัตรทุกใบที่ถูกยกเลิกและบัตรสำรองไว้เสมอ จึงเห็นเป็นเสมือนว่าจำเลยมีบัตรหลายใบนั้น ข้อเท็จจริงได้ความจาก นางสาวสายฝน ไกรสมเลิศ ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการทั่วไป สำนักการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พยานโจทก์ เบิกความประกอบหนังสือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘ ลงนามโดย นายจเร พันธุ์เปรื่อง เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เอกสารหมายเลข ๖๖ ว่า สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้ตรวจสอบการออกบัตรลงคะแนนเสียงใหม่ของจำเลยตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ จนถึงยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ แล้ว ไม่มีการออกบัตรลงคะแนนเสียงใหม่แทนบัตรใบเดิม แต่อย่างไรก็ตาม กรณีจึงไม่อยู่ในวิสัยที่จำเลยจะมีบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงคะแนนของจำเลยซึ่งเป็นบัตรจริงหลายใบได้ดังที่อ้าง นอกจากนั้น นางสาวพรลภัส วัฒนอนาค พยานโจทก์ซึ่งเป็นเลขานุการในที่ประชุม นายเจษฎ์ วงศาโรจน์ และ นายชัยรัตน์ ทาริยา พยานโจทก์ซึ่งร่วมกันรับผิดชอบดูแลระบบลงคะแนนต่างเบิกความสอดคล้องกันด้วยว่า หากขอออกบัตรใหม่จะมีการยกเลิกบัตรเดิม ทำให้บัตรเดิมไม่สามารถนำมาใช้ลงคะแนนได้อีก ดังนี้ กรณีจึงไม่มีประโยชน์อันใดที่จำเลยจะต้องนำบัตรที่ถูกยกเลิกแล้วมาใส่ในเครื่องลงคะแนนในขณะเกิดเหตุ ยิ่งกว่านั้น นายชัยรัตน์ พยานโจทก์ยังเบิกความด้วยว่า

หากใช้ทั้งบัตรจริงและบัตรสำรองของสมาชิกคนเดิมก็จะเป็นฐานข้อมูลสมาชิกเดียวกัน ระบบจะแสดงผลการลงคะแนนเพียงครั้งเดียว เพราะระบบคอมพิวเตอร์อ้างอิงตามฐานข้อมูล กรณีจึงไม่มีเหตุผลใดที่จำเลยจะต้องใส่ทั้งบัตรจริงและบัตรสำรองของจำเลยลงในเครื่องอ่านบัตรต่อเนื่องในคราวเดียวกัน ส่วนที่จำเลยอ้างว่า จำเลยถือบัตรอื่นไว้ด้วยนั้น เมื่อพิจารณาจากภาพตามคลิปวิดีโอที่ศ. ๖ คลิปที่ ๒ วจ. ๙ คลิปที่ ๓ ก็ปรากฏว่า มีการเสียบบัตรลงในเครื่องลงคะแนนด้วยบัตรจำนวนหลายใบ โดยมีสัญญาณไฟกะพริบทุกครั้งที่ใช้บัตรแต่ละใบอันแสดงว่าใช้งานได้เป็นปกติ แสดงให้เห็นว่าบัตรแต่ละใบที่ปรากฏในคลิปวิดีโอที่ศ. ๖ ล้วนแต่เป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงคะแนนทั้งสิ้น ข้ออ้างของจำเลยขัดต่อเหตุผล ไม่มีน้ำหนักให้นำเชื่อถือ พยานหลักฐานตามการไต่สวนฟังได้ว่า จำเลยนำบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงคะแนนซึ่งเป็นบัตรจริงจำนวนหลายใบเสียบในเครื่องลงคะแนนตามที่ปรากฏในคลิปวิดีโอที่ศ. ๖ คลิปที่ ๒ และ วจ. ๙ คลิปที่ ๓ ลงคะแนนแทนสมาชิกรายอื่น

ปัญหาต่อไปว่า การกระทำของจำเลยตามที่ปรากฏในคลิปวิดีโอที่ศ. ๖ คลิปที่ ๒ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการลงคะแนนตามฟ้องข้อ ๒.๑ และการกระทำของจำเลยตามที่ปรากฏคลิปวิดีโอที่ศ. ๖ คลิปที่ ๓ และ วจ. ๖ คลิปที่ ๑ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการลงมติปิดอภิปรายตามฟ้องข้อ ๒.๒ หรือไม่ ในข้อนี้ นางอัจฉรา จุ้ยนิยม และ นายเกียรติศักดิ์ พุฒพันธ์ พนักงานไต่สวน ต่างเบิกความทำนองเดียวกันว่า เสียงที่ปรากฏในคลิปวิดีโอที่ศ. ๖ คลิปที่ ๒ ตรงกับข้อความที่บันทึกไว้ในรายงานการประชุมรัฐสภาเอกสารหมายเลข จ. ๕๙ แผ่นที่ ๓๐๖๘ และ ๓๐๖๙ ส่วนเสียงที่ปรากฏในคลิปวิดีโอที่ศ. ๖ คลิปที่ ๓ และ วจ. ๖ คลิปที่ ๑ ก็ตรงกับข้อความที่บันทึกไว้ในรายงานการประชุมรัฐสภาเอกสารหมายเลข จ. ๖๐ แผ่นที่ ๓๒๔๓ ถึง ๓๒๔๕ เห็นว่า นางอัจฉรา พยานโจทก์เป็นผู้บังคับบัญชากลุ่มงานโสตทัศนูปกรณ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถือได้ว่าเป็นพยานคนกลาง ได้เบิกความยืนยันว่า เสียงที่ปรากฏในคลิปวิดีโอที่ศ. ๖ คลิปที่ ๒ และ วจ. ๙ คลิปที่ ๓ ตรงกับข้อความรายงานการประชุมรัฐสภา ซึ่งรายงานการประชุมรัฐสภาดังกล่าวก็เป็นเอกสารที่เจ้าหน้าที่อื่นได้จัดทำขึ้นตามหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานในทางราชการตั้งแต่ก่อนมีการกล่าวหาคดีนี้ และรายงานการประชุมดังกล่าวได้บันทึกถ้อยคำของผู้เข้าร่วมประชุมไว้แบบแทบทุกถ้อยคำ ย่อมนำมาเปรียบเทียบกับเสียงที่ปรากฏในคลิปวิดีโอที่ศ. ๖ คลิปที่ ๒ และ วจ. ๙ คลิปที่ ๓ ได้ พยานหลักฐานจากการไต่สวน

จึงมีความเชื่อมโยงกัน ทั้งเมื่อศาลได้พิจารณาตุลิตดังกล่าวจากการที่ศาลได้จัดให้เปิดให้พยานหลายปาก
ดูต่อหน้าคู่ความทั้งสองฝ่ายประกอบด้วยแล้ว เชื่อว่า คลิปวีดิทัศน์หมายเลข วจ. ๖ คลิปที่ ๒
เป็นภาพเหตุการณ์ลงคะแนนระหว่างที่มีการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มา
ของสมาชิกวุฒิสภาในมาตรา ๙ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ตามฟ้องข้อ ๒.๑ ส่วนคลิปวีดิทัศน์
หมายเลข วจ. ๙ คลิปที่ ๓ เป็นเหตุการณ์ลงมติปิดอภิปรายที่มีการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
เกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาในมาตรา ๑๐ เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๖ ตามฟ้องข้อ ๒.๒
อีกทั้งคลิปวีดิทัศน์หมายเลข วจ. ๖ คลิปที่ ๑ เป็นการลงคะแนนในเหตุการณ์ต่อเนื่องในคราวเดียวกัน
กับฟ้องข้อ ๒.๒ ส่วนที่จำเลยอ้างว่า บันทึกแจ้งข้อกล่าวหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
ระบุเวลากระทำผิดวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ เป็นเวลา ๑๗.๓๓ นาฬิกา แต่รายงานการประชุมร่วมกัน
ของรัฐสภาระบุว่าเลิกประชุมเวลา ๑๗.๓๑ น. นั้น เป็นการบันทึกรายละเอียดซึ่งอาจคลาดเคลื่อนได้
และเวลาแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย จึงไม่ใช่ข้อพิสูจน์ว่าเป็นเหตุการณ์คนละวันกัน ดังที่จำเลยอ้าง
ส่วนที่จำเลยอ้างว่า การลงมติแต่ละครั้งใช้เวลาไม่เกิน ๒ ถึง ๓ วินาที ประธานในที่ประชุม
ก็จะขอผลการลงมติ แต่ในคลิปวีดิทัศน์หมายเลข วจ. ๖ ปรากฏภาพเป็นระยะเวลา ๑ นาที ๒๓ วินาที
จึงไม่ใช่เหตุการณ์ที่มีการลงคะแนนเพื่อขอมติที่ประชุมนั้น เห็นว่า ข้ออ้างของจำเลยเป็นการกล่าวอ้างขึ้นเอง
โดยไม่มีพยานหลักฐานใดสนับสนุน และเมื่อพิเคราะห์จากคลิปวีดิทัศน์หมายเลข วจ. ๖ คลิปที่ ๑ แล้ว
เห็นได้ว่าเป็นการบันทึกภาพเหตุการณ์เริ่มตั้งแต่มีการขอให้สมาชิกที่เข้ามาแสดงตนซึ่งต้องรอสมาชิก
ทำการเสียบัตรและกดปุ่มแสดงตน และเมื่อส่งผลการแสดงตนว่ามีสมาชิกแสดงตนครบองค์ประชุมแล้ว
ประธานในที่ประชุมจึงขอให้สมาชิกลงคะแนนซึ่งต้องรอเวลาสำหรับให้สมาชิกเสียบัตรและกดปุ่มแสดงตน
โดยเสียงประธานในที่ประชุมในคลิปวีดิทัศน์หมายเลข วจ. ๖ คลิปที่ ๑ ตรงตามที่ได้บันทึกไว้ในรายงาน
การประชุมเอกสารหมายเลข จ. ๖๐ แผ่นที่ ๓๒๔๓ ถึง ๓๒๔๕ โดยไม่มีข้อพิรุธใด ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า
การกระทำของจำเลยตามที่ปรากฏในคลิปวีดิทัศน์หมายเลข วจ. ๖ คลิปที่ ๒ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ในขณะที่มีการลงคะแนนตามฟ้องข้อ ๒.๑ และการกระทำของจำเลยตามที่ปรากฏคลิปวีดิทัศน์
หมายเลข วจ. ๙ คลิปที่ ๓ และ วจ. ๖ คลิปที่ ๑ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการลงมติปิดอภิปราย
ตามฟ้องข้อ ๒.๒

ที่จำเลยอ้างว่า ได้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบตามคำสั่งรัฐสภา ที่ ๑๕/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ผลปรากฏว่าไม่พบการกระทำความผิด ทำให้ข้อเท็จจริงยุติว่า ไม่มีการกระทำความผิดนั้น ก็เป็นเพียงการตรวจสอบเหตุการณ์ในช่วงก่อนเกิดเหตุคดีนี้ และจำเลยเอง ก็ยื่นคำแถลงปิดคดีรับว่าไม่มีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีนี้ ทั้งหากมีความเห็น ของคณะกรรมการดังกล่าวก็ไม่มีบทกฎหมายใดบังคับให้ศาลต้องผูกพันวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน ข้ออ้างของจำเลยจึงฟังไม่ขึ้น

ที่จำเลยอ้างว่า หลังเกิดเหตุมีการรัฐประหารและยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทำให้จำเลยพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การลงมติตามฟ้อง ถูกยกเลิกแล้ว จึงไม่มีผลทำให้รัฐหรือบุคคลอื่นเสียหายนั้น เห็นว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยขณะนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยยังมีผลอยู่ แม้อต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีประกาศฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ให้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด ๒ แต่ก็ทำให้มีผลเป็นการลบล้างว่า ไม่มีการกระทำของจำเลยอันมิชอบด้วยกฎหมายเกิดขึ้นในวันดังกล่าว หรือมีผลกลับกลายเป็นว่า การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามกฎหมายไปได้

ที่จำเลยอ้างว่า ในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา จำเลยจะแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียง ลงคะแนนยอมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวจำเลยในทางใดมิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๐ วรรคหนึ่ง นั้น เห็นว่า เอกสิทธิ์นี้เป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาดที่ได้รับความคุ้มครองโดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาได้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม รวมทั้งลงคะแนนได้อย่างอิสระเสรี โดยไม่ต้องกังวลว่าจะไปกระทบกระเทือนหรือเป็นผลร้ายแก่ผู้ใด แต่การใช้เอกสิทธิ์ดังกล่าวต้องชอบด้วยข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ตลอดจนอยู่ภายใต้คำปฏิญาณตนว่า จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตด้วย เอกสิทธิ์ดังกล่าวจึงมิได้เป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญา ให้จำเลยสามารถลงมติแทนสมาชิกรัฐสภารายอื่นได้ มิฉะนั้น จะกลายเป็นเหตุให้หน้าเอกสิทธิ์ที่รัฐธรรมนูญ ให้ความคุ้มครองนั้นมาใช้เพื่อกระทำการอันละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญเสียเอง ข้ออ้างของจำเลยจึงฟังไม่ขึ้น

จากเหตุผลที่วินิจฉัยข้างต้น พยานหลักฐานตามการไต่สวนที่มีทั้งพยานบุคคลและคลิปวิดีโอประกอบ จึงรับฟังได้โดยปราศจากสงสัยว่า ขณะเกิดเหตุมีการออกเสียงลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา จำเลยนำบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงคะแนนซึ่งเป็นบัตรจริง ของจำเลยและสมาชิกรายอื่นเสียบเข้าไปในเครื่องลงคะแนนหลายใบเพื่อลงคะแนนแทนสมาชิกอื่น ตามฟ้องจริง การกระทำของจำเลยเป็นการละเมิดหลักการพื้นฐานของการเป็นสมาชิกรัฐสภาซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือการครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๒๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ขัดต่อหลักความซื่อสัตย์สุจริตที่สมาชิกรัฐสภาได้ปฏิญาณตนไว้ตามมาตรา ๑๒๓ และขัดต่อหลักการออกเสียงลงคะแนนตามมาตรา ๑๒๖ วรรคสาม ที่ให้สมาชิกคนหนึ่งมีเพียงเสียงหนึ่งเสียง ในการออกเสียงลงคะแนน มีผลทำให้การออกเสียงลงคะแนนของรัฐสภาในการประชุมนั้น ๆ เป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ทุจริต ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้แทนปวงชนชาวไทย ถือได้ว่าเป็นการกระทำทุจริตต่อหน้าที่ในความหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ดังนั้น การกระทำของจำเลย จึงเป็นการปฏิบัติในตำแหน่งหรือหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ปวงชนชาวไทย รัฐสภา และสมาชิกรัฐสภารายอื่น หรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต อันเป็นความผิดตามฟ้อง เมื่อการกระทำ ของจำเลยตามฟ้องข้อ ๒.๑ และข้อ ๒.๒ เป็นการกระทำต่างวันเวลากัน ลักษณะความผิด ในแต่ละคราวอาศัยเจตนาในการกระทำความผิดแยกต่างหากจากกันได้ จึงเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน รวม ๒ กรรม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑

อนึ่ง แม้ภายหลังการกระทำความผิด มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ใช้บังคับ โดยยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ ยังคงบัญญัติให้การกระทำ ตามฟ้องเป็นความผิดอยู่และมีระวางโทษเท่าเดิม จึงต้องลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับ ในขณะที่จำเลยกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

พิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ เป็นการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ องค์คณะผู้พิพากษา เสียข้างมากให้ลงโทษจำคุกกระทงละ ๑ ปี ค่าเบิกความของจำเลยเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาอยู่บ้าง มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสาม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ คงจำคุกกระทงละ ๘ เดือน รวม ๒ กระทง เป็นจำคุก ๑๖ เดือน พฤติการณ์แห่งคดีเป็นเรื่องร้ายแรง แม้ไม่ปรากฏว่า จำเลยเคยกระทำความผิดใด ๆ มาก่อนก็ไม่มีเหตุเพียงพอที่จะรอกการลงโทษแก่จำเลย ส่วนที่โจทก์ มีคำขอให้นับโทษในคดีนี้ต่อจากโทษของจำเลยในคดีหมายเลขดำที่ อม.๘/๒๕๖๕ ของศาลนี้ นั้น เนื่องจากคดีดังกล่าวศาลยังมีคำพิพากษา คำขอส่วนนี้จึงให้ยก.

นายประทีป ดุลพินิจธรรมา

นายวงศ์พร จิระภาค

นายโชติวัฒน์ เหลืองประเสริฐ

นายนพพร โพธิ์รังสิยากร

นายอนันต์ วงษ์ประภารัตน์

นางวาสนา หงส์เจริญ

นายสวัสดิ์ สุรวฒนานันท์

นายจักร์ชัย เยพิทักษ์

นายแรงรณ ปริพนธ์พจนพิสุทธิ์